

و یک «خاتمه» و هر کدام دارای مطالب و فصول: المقدمة: فيها تنبيه و وصية؛ باب ۱. التعقیبات؛ ۲. انواع الادعية؛ ۳. الاذکار المفردة و المركبة؛ ۴. الختوم الصحيحة المعتبرة؛ ۵. المناجاة المروية عن المعصوم؛ ۶. انواع النوافل من الصلوات؛ ۷. اوقات الصلوات من الفرائض و النوافل؛ الخاتمة: في معرفة الزوال و ساعة استجابة الدعاء.

[دنا ۲۷۵/۲]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۶۸۹۱

آغاز: الحمد لله الذي صبر مفتاح الفلاح و النجاح في الدعاء و جعلها زاداً للمعاد يوم البعث و الجزاء؛ انجم: فمدار الكل حقيقة على التقوى جعلنا الله و اياكم من المتقين بمحمد و آله الطاهرين خط: نسخ، كاتب = مؤلف، بی تا؛ مصحح؛ جلد: تیماج قهوه ای، ۳۳۳گ، مختلف السطر، اندازه: ۱۱×۱۷/۵سم [ف: ۱۸-۸۲]

● انیس الشعراء = رئیس الشعرا / عروض و قافیه / فارسی

anīs-os šo'arā = ra'īs-os šo'arā

ابن معروف، محمد بن عبد الخالق، ق ۹ قمری

ebn-e ma'rūf, mohammad ebn-e 'abd-ol-xāleq (- 15c)

مؤلف بر کتاب «مختصر وحیدی = جمع مختصر» از وحید الدین تبریزی نظر داشته است که آن را از حشو و زوائد تهذیب نموده است. در مقدمه می گوید: «چون وحید الدین تبریزی کتابی در عروض داشت طولانی و نامرتب، من این رساله را که حاوی فواید و قواعد بسیار است به طور منظم تألیف نمودم تا کار برای جویندگان این علم آسان گردد. اکثر منشآت آن از خودم و اندکی از دیگران است که به آنها اشاره کرده ام». این رساله در یک «مقدمه» و یک «مقصد» و «خاتمه» است. مقدمه در سه «فایده»؛ مقصد در بیان علم عروض، شامل پنج «بحث»؛ خاتمه در بیان قافیه، بیشتر شواهد شعری از خود اوست و بیت های عربی را تقطیع کرده است.

آغاز: بسمله. خلاصه کلام و نقاوه ابتدا از اقوال انام سپاس کریمی است ... چنین گوید ... محمد بن عبد الخالق ... که پیش ازین ... وحید تبریزی ... مختصری در علم عروض جهت تقطیع اوزان اشعار فارسیه تصنیف کرده بود ... تألیف کردم این رساله را ... و مجموع ایاتی که در این رساله مذکور است از منشآت بنده است ... و این رساله رئیس الشعرا نام نهاده شد ...

انجم: پنجم آن که تا ممکن باشد قافیه را تکرار نکنند تا حمل بر عجز نشود. قد تم رسالتی بعون الوهاب xx امید که باشد همگی صدق و ثواب / گر سهو و خطایی شده باشد واقع xx رب اغفر لی انک انت الوهاب.

[دنا ۲۷۵/۲؛ نسخه های متزوی، ج ۳، ص ۲۱۵۸-۲۱۵۹ (با نام رئیس الشعراء)]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۱۶۶/۱

بیان زیارة من الاماکن البعیدة (شش فصل)؛ ۸. زیارة الکاظم و الرضا و الجواد (ع) (سه فصل)؛ ۹. زیارة العسکریین (ع)؛ ۱۰. زیارة القائم و آدابه؛ ۱۱. زیارات الجامعة التي یزار بها کل امام؛ ۱۲. فیما یناسب ان یدعی به عند راس کل امام من الائمة؛ الخاتمة فیها فصول فی زیارة سلمان بالمداخن و عبدالعظیم بالری و فاطمة بقم و سایر اولاد الائمة.

[دنا ۲۷۵/۲]

شرح و حواشی:

۱- مزار؛ شبر، عبدالله بن محمد رضا (۱۱۸۸-۱۲۴۲)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۳۲۱

آغاز: الحمد لله الذي رزقنا محبة اولیائه؛ انجم: و عترته الکرام و الحمد لله اولاً آخرأ و ظاهراً و باطناً.

خط: نسخ، بی کا، تا؛ چهارشنبه ۲۶ جمادی الاول ۱۲۵۵ق؛ واقف: نائینی؛ ۱۲۸گ، ۲۱ سطر، اندازه: ۱۴×۲۱سم [ف: ۶-۲۱۴]

● انیس السالکین / عرفان و تصوف / فارسی

anīs-os sālekīn

احرار، عبیدالله بن محمود، ۸۰۶-۸۹۵ قمری

ahrār, 'obeyd-ol-lāh ebn-e mahmūd (1404-1490)

در آداب سیر و سلوک به روش متصوفه و طریقه نقشبندیه. در نام کتاب تردید است. آقای عارف نوشاهی این اثر را منسوب به خواجه دانسته و این که از آن اطلاعی در دست نیست.

[دنا ۲۷۵/۲؛ رک: احوال و سخنان خواجه به تصحیح و مقدمه عارف نوشاهی]

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۰۰۷۸

آغاز: و آزاده بگرداند بلکه تا از تجلیات اسمایی و صفاتی بتامی؛ انجم: التماس آنکه این سخن را بر وجهی که ما قاصر فهمان را ...

انجامه: تمت النسخة الشریفة المباركة المیمونة من انقاس سلطان الاولیاء ... حضرت خواجه عبیدالله ... و یا اکرم الاکرمین آمین.

خط: نستعلیق، بی کا، تا؛ قرن ۱۰؛ افتادگی: آغاز؛ مجدول به رنگ زرد و آبی؛ ۵۳گ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۰×۲۱سم [ف: ۳۲-۱۰۵]

● انیس السالکین / دعا / عربی

anīs-os sālekīn

حسین بن میرزا جان، ق ۱۳ قمری

hoseyn ebn-e mīrzā jān (- 19c)

تاریخ تألیف: ۵ ربیع الاول ۱۲۹۳ق

در آداب و فضیلت دعا و تعقیبات نمازها و دعاهایی که در اوقات مختلف خوانده می شوند و پاره ای از ختومات و احراز و طلسم ها و جداول حروف، مشتمل بر یک «مقدمه» و هفت «باب»

نشسته بود به او سلام کردم او ...

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۹۲۸/۴

آغاز: بسمله، وصلى الله على خير خلقه محمد و اله اجمعين و بعد
فانی رایت: **انجام**: و اهل طاعته اجمعين لقدم بکرم الله الذی عم.
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۹؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی، ۲ص
(۲۶-۲۵)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۶/۵×۲۰/۵سم [ف: ۶-۶۶۱]

به واقعه هرات < واقعه امیر تیمور

● واقفان خیراندیش اردستان / تاریخ / فارسی

vāqefān-e xayr-andīš-e ardestān

شفیعی اردستانی، مرتضی بن احمد، ق ۱۴ شمسی
šafi'ī ardestānī, morteza ebn-e ahmad (-20c)

تاریخ تألیف: ۱۴۱۶ق

مشتمل بر تاریخ وقف و معنی این واژه و موقوفات مختلف
واقفین با اشاره به شرح حال اجمالی آنان و دو فتوکپی از دو
وقف نامه و پیوستی با عنوان «موسسات خیریه مصطفی خان
اردستانی» در ۱۳۷۵/۶/۲۶ش پایان یافته و مشتمل بر سه «بخش»:
۱. در تاریخ وقف قبل و بعد از اسلام؛ ۲. معنی لغوی وقف و
معنی اصطلاحی آن؛ ۳. موقوفات اردستان و حومه.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۷۸۵

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: ۱۴۱۶ق؛ ۷۵گ، اندازه:
۲۱×۳۴سم [ف: ۲۷-۲۰۳]

● والدیه = رساله معرفت = رساله فی التصوف / عرفان و

تصوف / فارسی

vāledīye = r.-ye ma'refat = r.-ton fe-t tasavvof

احرار، عبیدالله بن محمود، ۸۰۶ - ۸۹۵ قمری
ahrār, 'obeyd-ol-lāh ebn-e mahmūd (1404 - 1490)

به خواهش: والدین خود

رساله مختصر سلیسی است در سلوک به مذاق صوفیان. آیه
شریفه: «و ما خلقت الجن و الانس الا ليعبدون» را عنوان قرار داده
و پایه سلوک را در پیروی از گفتار و کردار و حال پیغمبر معین
داشته. مؤلف از عرفاء اهل سنت و جماعت است و به امر
والدینش این رساله را نگاشته لذا «والدیه» نامیده شده
است. نصرالله طرازی آن را با عنوان «رساله فی التصوف» یاد
کرده است.

آغاز: الحمد لله الأحد بذاته و کبرائه الواحد بصفاته و أسمائه
و الصلاة علی من تجلی له بذاته ... اما بعد، سبب تألیف این
مختصر آن بود که والدین فقیر ... امر کردند به این فقیر که باید
از برای ما چیزی نویسی از سخنان اهل الله ...

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۱۰۴۱۴/۱۳

آغاز: چون عمر نحس ملعون احوال لشکر را دگرگون دید با خود
اندیشید که می باید قتل حسین را بکسی نامزد کرد که؛ **انجام**: چرا
به پیکر صد چاک خون بخاک افتاد×× هزار پاره شد چرخ بر
زمین افتاد

مجموعه ای از مطالب و روایات پراکنده در واقعه کربلا، روایات
و حکایاتی است پیوسته در چگونگی واقعه کربلا مانند ترغیب
جوان نصرانی به کشتن امام حسین (ع) و خبر آوردن شهادت امام
حسین و یارانش در مسجد کوفه و خبر رسیدن، به اهل بیت و
زاری زنان و کودکان از شنیدن این خبر، گفتگوی حضرت زینب
و امام حسین و سؤال زینب از ایشان که آیا مصیبت شما عظیم تر
است یا ابراهیم، یعقوب و زکریا و ... و پاسخ آن حضرت و
داستان شهادت حضرت قاسم و وصیت امام حسن به ایشان در
جانثاری در راه حسین (ع) و سرکشی و خداحافظی امام زین
العابدین در قتلگاه کربلا با شهداء و سخن گفتن با آنان (روایت
کاملاً شیعی است) با اشعاری در میانه هر روایت به شکل تعزیه و
برخی عبارات عربی؛ خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، بی تا؛ نسخه
مشوش دارای افتادگی فراوان در صفحات و چند شماره گذاری
در صفحات از چپ بر راست و از راست بچپ است که طبق
آخرین شماره گذاری از برگ های کاغذ آبی به سفید پایان
می گیرد. همه به یک خط است؛ جلد: تیماج قهوه ای،
۲۸گ (۸۹-۱۱۶پ)، ۱۳ سطر (۸×۱۴)، اندازه: ۱۹×۱۰سم
[ف: ۱۹-۵۵۲]

● واقعه نعمت خان عالی / تاریخ / فارسی

vāqe'e-e-ye ne'mat xān-ye 'ālī

داستان گشودن یکی از قلاع هند است که به شیوه فارسی بسیار
زیبا نگاشته شده و آیات و اشعار بسیاری در آن تضمین شده
است.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۷۳۸

آغاز: دمی که مدرس کشف صبح بر صفحه صدق و صفا چون
قاضی بیضا تفسیر و الشمس و الضحی بخط شعاع آفتاب بر صفحه
روزگار نگاشت؛ **انجام**: پس از این بیان هویدا است که گریه از بهر
دوستان خدا عین گریه برای خداست.
خط: نسخ و نستعلیق، بی کا، بی تا؛ جلد: مقوایی، ۱۹گ، ۱۵ سطر،
اندازه: ۲۴×۱۹سم [ف: ۵-۱۲۵]

● واقعه نومیه / خوابگزاری / فارسی

vāqe'e-e-ye navmīyye

نویسنده می گوید در یکی از قرای بلاد هند اسیر بودم و شب
شنبه رجب ۸۷۷ق حضرت رسول خدا را به خواب دیدم که از
نماز خارج شد و در حالیکه پایش را در لباسش گذارده و بلند

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فنا)؛ جلد سی و چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276272

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۳/۲۰۱۴

توحید و شهود، ظهور جمال، غایت شدن، فانی مطلق، تجلی اعیان ثابت، دوام آگاهی، شوق و حزن، وقوف قلبی، نگاهداشت شمار «فقره»ها در نسخه ها یکسان نیست؛ در برخی از نسخه‌ها از خواجه عیدالله احرار دانسته شده؛ در نسخه‌ها متفاوت و ناهمگون آمده و اکثراً بدون مؤلف. به عربی و ترکی نیز برگردانده شده است.

آغاز: خداوندا به عزت آنکه به فردانیت ذات متفردی و بوحدانیت صفات ذات متصفی استحقاق عبادت و عبودیت جز تو کس را ثابت نی یکمال حکمت و قدرت نامتناهی خود آثار انوار جمال و کمال خود از دریچه موجودات ظاهر گردانیدی انجام: ذکر گو ذکر تا ترا جانست xx پاکی دل به ذکر یزدانست / چون تو فانی شوی ز ذکر بذكر xx ذکر خفیه که گفته اند آنست

چاپ: تاشکنند: ۱۳۲۸ق، در مجموعه رسائل احرار؛ حیدر آباد دکن، مطبع آیین دکن، به اهتمام و تصحیح مولوی عبدالقیوم صاحب آغایی ابوالعالی. [احوال و سخنان خواجه عیدالله احرار (عارف نوشاهی)، ص ۷۷-۷۹؛ مشترک پاکستان ۱۷۴۷/۳ (۱۷ نسخه)؛ فهرستواره متروی ۷۰۸۷]

۱. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۲۳۵-عکسی

آغاز: برابر؛ انجام: از صحبت این طایفه حاصل شده بود نماید. بیت: بی عنایات حق و خاصان حق xx گرمک باشد ساختش ورق و الله اعلم بالصواب و الیه المرجع و المآب.

اصل نسخه: گنج بخش، ش ۶۴۱۷ (گنج، ۷۶۳/۲)؛ خط: نستعلیق پخته، بی کا، تا: قرن ۱۰؛ ۱۸۶گ [عکسی ف: ۲-۲۰۶]

۲. همدان؛ مدرسه غرب؛ شماره نسخه: ۴۴۴۷/۲۳

آغاز: برابر؛ انجام: این نوع کشف را لقا نامیدند در این عالم و نقد دوستان حق سبحانه این شهود است ... آنچه خواص بندگان حق سبحانه ... و الله اعلم بالصواب ... و قد تم کلمات انفاس الشریعة القدسیة الاکابر النفس بندیه ... فی یوم الاثنین شهر صفر سنة ۱۰۸۰ علی يد العبد الضعیف علی بن عبد الغالب عفی عنهما.

با عنوان «اصطلاحات صوفیه نقشبندیه» و ناشناس؛ خط: شکسته نستعلیق، کا: علی بن عبدالغالب، تا: دوشنبه صفر ۱۰۸۰ق؛ قطع:

وزیری [رشت و همدان: ف: ۱۵۱۷]

۳. قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ۱۵۱۰/۲

آغاز: برابر؛ انجام: فقره: فراشی بر خود می باید گرفت. این زمان حکم مر جذب به راست هر جا که برد برد.

خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۱؛ مصحح، محشی با نشان «منه قدس سره»، «ه»، «۱۲»، این نسخه نسبت به نسخه چاپی، اندکی از انجام افتاده، یادداشت محمد شریف مفتی احتمالاً به سال ۱۰۲۰ق و عبارت «بهاء الحق والدین خاک ۱۲۱۹ه؛ مهر: «یا دائم» وقف کرد این نسخه بهر ذوالمنن طالب بن خواجه تاج الدین حسن الحسینی الصدیقی ۱۰۶۶ه (مستطیل)؛ کاغذ: شرقی، جلد: مقوایی، ۸۷گ

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۱۵/۴-فیروز

آغاز: رساله فقر است. لمحمد فی بیان الترفیق بین قوله علیه السلام الفقر فخری؛

از محمد رساله‌ای است در جمع بین حدیث الفقر فخری و حدیث «کاد الفقر ان یکون کفراً» و حدیث «الفقر سواد الوجه فی الدارین»؛ خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۰۸۰ق؛ مذهب؛ کاغذ: دولت آبادی، جلد: تیماج مذهب، ۴ص (۳۲-۳۵)، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۱×۱۲سم [ف: ۲۱-۲۲۸]

۳. قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ۴۰۶۶

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد بر هوشمندان راه طریقت و پیروان شریعت و راه روان کوی حقیقت؛ انجام: ذکر ایشان از خفی و از جلی دم بدم ذاکر بذكر یا علی

بحث در طریقت حسینیه خاکساری‌ها و اصول و قواعد این سلسله، با مختصری در آغاز در توحید و خداشناسی که به دستور الواصل الی الحق کشکول علیشاه برای نظام علی شاه زرنندی نوشته شده به نظم و نثر و دارای این عناوین می باشد: کرسی سلسله جلیله خاکسار، در بیان چهار غسل، در بیان صورت مجلس، اثبات پنج منزل، اثبات شیرینی، اثبات دوازده پیاله، اثبات خاک نامه، در بیان چهل و یک کلام پیر دلیل، در بیان شانزده کلام فقر، در بیان دوازده کلمه ابجد، اثبات چهل و چهار مقام، اثبات کسوت و اسامی آن، اثبات کل، در بیان هجده دوده، سؤال و جواب دوده، اسامی چهل تن، اسامی چهل ابدال، اسامی چهل سلطان، اثبات تنوره، اثبات چراغی است، در بیان هفت کلام قطار کش، ثبوت دیکجوش، اسامی هجده دود به نظم، نسب نامه شاه چراغ، ثبوت تاج است، اثبات پوست تخت، اثبات تفریر، اثبات کشکول است، اثبات کفنی، اثبات چهارده خانواده، در بیان اثبات خرقة، اثبات شصت و چهار پیر، اثبات پنج منزل، اثبات شیرینی به نظم؛ خط: نسخ و نستعلیق، کا: محمد یوسف، تا: ۴ ذیقعه ۱۳۳۶ق، جا: مسجد زاویه؛ خدمت کشکول علی شاه، مجلد؛ مهر: «سلطان السلوک کشکول علی شاه» (بیضی)؛ با صورت اجازه این شخص به نظام علی شاه؛ جلد: گالینگور، ۵۴گ، ۱۴ سطر، اندازه: ۱۷/۵×۱۱سم [ف: ۱۱-۷۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۹۵۱ ض

بی کا، بی تا [د.ث. مجلس]

س الفقراء < الاربعون حديثاً فی فضل الفقراء

● قفقات = توحید = اصطلاحات صوفیه نقشبندیه /

عرفان و تصوف / فارسی

faqarāt = towhīd = estelāhāt-e sūfiye naqšbandiye

احرار، ع - الله بن محمود، ۸۰۶ - ۸۹۵ قمری

ahrār, 'obeyd-ol-lāh ebn-e mahmūd (1404 - 14. ?)

رساله‌ای عرفانی است به نثر آمیخته به نظم با عنوان «فقره» در

فهرستگان: نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛ بیست و چهارم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد و کتابخانه ملی